

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.,
za pol leta . . . 4 . . . — . . .
za četrlet . . . 2 . . . 20 . . .
Po pošti:
za vse leto 10 gl. — k.,
za pol leta . . . 5 . . . — . . .
za četrlet . . . 2 . . . 60 . . .
Vredništvo in opravištvostvo
je v gosposkih ulicah
(Herzogasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD

Oznaniła:
Za natadno dvoletno
vrsto se plačuje
6 kr., če se natadno 1krat
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat-
veče pismenke so plaču-
je ju po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
4 opisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 84.

V Mariboru 17. oktobra 1868.

Tečaj I.

Po deželnih zborih.

II.

inkriminiran članek

Pregledati nam je denes dež. zbor štajerski, to se ve da le v tistem obziru, kolikor se dostaja Slovencev ki so tam zastopani, in Slovencev sploh. Že v poslednjem listu, ko smo govorili o kranjskem zboru, izrekli smo misel, da je za slovenstvo bil Gradec letos važnejši kakor Ljubljana, kakor se že to po sestavi in številu slovenskih zastopnikov na prvi videz nikakor naravno ne vidi. Dva glavna momenta sta, ki nas navajata k oni trditvi, prvi se daje vezati s slovansko, drugi z slovensko politiko, ki se nam zdi edino prava.

Zasluga štajerskih slovenskih poslancev, in med temi posebno zasluga gospodov Hermana in Vošnjaka je, da so nas drugi Slovani, Čehi, večina Poljakov, vsi nekorumpirani Hrvatje, Srbije in Dalmatinci, nehali metati v koš tistih, ki so zadovoljni z nemško supremacijo takraj Litave. Nemški dunajski listi, ki imajo samo blato, meč in ogenj za nas, ker imamo madež da nas ni Germanija rodila, ti so nas nehali božati in kazati vrlim Čehom v izgled (?) kako smo pametni postali in se dualizmu kakor kakemu dokončenju udali in si želimo samotarno na strani od svojih bratov postljati. Še le po štajerskem zboru, in po proglasu slovenskih poslancev tam, štejejo nas v opozicijo, kar nam v sedanjih razmerah stvari in ako le količkaj imamo pred očmi blagost naših potomcev ni niti v kvaro niti ne v nečast. Še le štajerskega zbora slovenski poslanci so nam posredno s tem svojim postopanjem nov dokaz dali da je slovanska solidarnost, katero so tajili z našimi najhujšimi sovražniki vred celo nekteri Slovenci. Vendar o tem spregovorimo drugo pot v posebnem članku.

Najsijajnejši izraz te slovanske politike sta bila brez dvoma govora poslancev gg. Hermana in dr. Vošnjaka. Oba govora smo svojim č. bralecem v celoti prinesli, zavračamo jih torej na dotične liste in ju ne bomo tu ponavljali. Jedro obeh je bilo zahtevanje svobode ne samo za eden ali dva, temuč za vse avstrijske narode, torej federativno uravnanje cesarstva. Važno se nam zdi, kar je dr. Vošnjak v začetku svojega govora izrekel, in s tem podrl trditve tistih, ki nas imajo in razglašajo za mračnjake, sovražnike svobode itd. — da se namreč ne ustavljamo svobodnim načelom kar jih je v osnovnih postavah, temuč (kakor sta oba govornika na dalje razpeljala) da hočemo svobodo za vse narode v Avstriji, da svojih naravnih pravic nečemo prodati za Ezavo lečno jed nekoliko bliščočih obljub, nekoliko paragrafov v ustavi, ki se ne izpeljujejo (vide 19.) in nekoliko liberalizma ki je vse, samo liberalen ni.

Veseliti je moralo vsacega Slovenca, da je glas teh dveh slovenskih poslancev našel ne samo odmev pri nas Slovincih, temuč da se je potisočiril po vsem slovanskem časopisju, od juga do daljnega severa.

V drugič je graški zbor važen, rekli smo, zaradi slovenske politike pesebej. Kdo ne bi precej ugenil, da mislimo zedinjenje Slovencev, ki je prišlo tukaj po poslancih Hermanu in dr. Vošnjaku v prvič v parlamentu na javnost in je tako kolo zavrteno, katero moramo v teku ohraniti, da pridemo do namenjenega cilja, ako nečemo sami sebe in svoje največje želje in zahtevе opravrgavati. Že v govorih pri adresni debati sta oba omenjena gospoda naravnost povedala, da se hočejo štajerski Slovenci odtrgati od Nemcev, ki jim niso pravični in se zediniti s Kranjci in drugimi Slovenci v lastno samogospodarstvo. Poostrila in še bolj z razlogi podprla se je ta tirjatev v interpelaciji dr. Vošnjaka zastran ravnopravnosti Slovencev; in subjektivni dokaz, da ta ideja ima v vsem samosvestnem nepopačenem narodu korenine, so peti-

cije iz več kot sto trgov in občin proti nekterm iz mest, kjer vladajo in govore narodu odtujeni ljudje.

Objektivni dokaz pak, da štajerski Slovenci edino pravo politiko delajo, ako se ločijo od svojih sosedov in zedinijo s svojimi brati na Kranjskem, ta dokaz nam je dala večina graškega zbora sama, da si se te ideje brani z vsemi štirimi, in strašno zobe kaže tistim, ki jo zagovarjajo. Dokazala je ta večina štajerskim Slovincem, da njihovim zahtevam ohranitve in gojitve njih narodnosti, nikakor noče ustrezati. Vlada, ki izvira iz stranke večine je dala odgovor na interpelacijo, ki Slovence nikdar ne more za dovoljiti. Na drugo interpelacijo se je naravnost odgovarjalo tako, da je vidno, kako se vlada postavlja za pokroviteljico nemščine v ljudski šoli, našemu jeziku in ljudskemu izobraženju na kvaro. Nemška večina ni dovolila slovenske vinstvene šole za slovensko ljudstvo spodnjega Štajerja; nemška večina ni dovolila iz zaloge, iz ktere se nemški kmetijski časopis podpira, tudi ravnopravno podporo za slovenski časopis, temuč obljubila samo neko prestopo; nemška večina je zagovornike slovenskega ljudstva zasmehovala in jim grenila brezvspešno sedenje v Gradcu, kjer je mogla; Waser in Kaiserfeld sta s svojo mimiko naravnost komandirala prvo sednika, da naj bi Hermanu (enkrat Vošnjaku) besedo vzel.

Vse to je in bode čez dalje bolj Slovence prepričalo, da, če hote od svojih krvavih davkov tudi kaj imeti, če hote imeti iz deželne zaloge učilišča, ki jih bodo naravnost v njih jeziku podučevala in izobraženju in tako blagostanju bližala, če hote imeti uradnike, ki bodo v narodnem jeziku pisali narodu, če nočejo za razne zavode plačevati, ki jim nič mar niso, če hote Slovenci ostati kakor njih očetje in ne ponemčiti se: — vse to, pravimo jih je že zdaj in jih bode zanaprej še bolj prepričalo, da se morajo odtrgati od Nemcev, ki ne spustejo njihovih svetih pravic.

Omenili smo zgoraj, da so mnogoštevilne zaupne adrese da slovenskih poslancev in peticije do deželnega zbora, oziroma na vlado po deželnem zboru, v kterih se odobravo tirjatev izrečene v interpelaciji, dokaz narodovega mišljenja. Svojim bralecem smo podajali take adrese iz raznih krajev, zapopadek in oblika sta tedaj znana. Omeniti moramo le to, da so te adrese in peticije še le učinek nasprotnih protestov (ktere na perste seštejemo) zlasti nastopek surovega marenbrškega in nič boljšega bistreškega protesta. Dalje je občinam po deželi misel, v peticijah pobiti ugovore tistih nemških poslancev, ki so nesramno svojili si edino poznanje narodovih želj, prišla že pozno, majhno pred sklepom deželnega zbora. Mnogo se bi jih bilo oddalo še, ko bi jih končanje letošnjega zborovega sedéza ne bilo prehitelo. Na vsak način nam je v prihodni sesiji pričakovati še ogromneje manifestacije, kako slovensko ljudstvo stoji za svojimi poslanci. Za zdaj smemo zadovoljni biti s tem vspohom in kličevo slava! vsem vrlim županom in občinam, ki Slovincije niso pozabili.

Graški in po njih tudi dunajski nemški listi so bili med zborovanjem enkrat povedali, da hote štajerski slovenski poslanci svoje sedeže v deželnem zboru graškem popustiti. Mi o tej stvari tačas nismo hoteli govoriti. Če to denes omenimo, omenimo zato, ker upamo da bode Slovenci z nami vred odobrivali na tanko premišljeno ostanje slov. poslancev v Gradcu. Res bi bilo konsekvntno, da bi tirjatev zedinjenje Slovencev in po tem tacem potegovaje se za slovenski deželni zbor v Ljubljani, štajerski Slovenci Gradcu hrhet pokazali in tako dolgo samo doma delali, dokler niso stvari drugačne. Toda dokler se kranjski poslanci tako malo in premalo potezajo za politično enoto, dokler celo na pol v nasprotju z njimi stoje in se naslanjajo na ustavo današnjega ministerstva, bili bi preveč osamljeni. Morda nikjeri tudi niso

Listek.

Besedica o „Matici“.

Svoboden v petji kakor v mislih hočem biti,
V dejANJI svet dovolj nas pokori. Gáthe.

II.

O namenu Matice.

Da pa tožbe, ktere sem v I. členu izrekel, niso samo moje in prenapete, to nas učé glasovi v ranjem „Slovinci“, in v „Slov. Narodu“ in v zadnjem zboru (gl. poročila str. 39) in že v prejšnjih zborih. Ničemur drugemu, nego slabi osnovi društva se morajo pripisovati mnogi zaostali doneski in mlačni pisateljsko podpiranje, o kterih obeh naopačnostih se poročila večkrat pritožuje. Ali vse dosedanje pritožbe so bile pretihte, premalo odločne, takó da je stara osnova skoro nespremenjena ostala. Da se mi ne bode očitalo, da samo pojedam staro, novega pa na njegovo mesto ne postavljam, hočem v sledečih vrsticah glavna načela in pot pokazati, kako se naj Matica presnuje. Konkretnih pravil (statutov) ne bodem tu podajal, ampak, ako mi bođe po okolnostih mogoče, kje drugodi; odbor ali zbor si jih, ako se z menoj soglašá, lahko po tem, kar bodem tu načrtal, sestavi. Tem pa, ki bodo mojih misli, nalagam na vest, da se za prenarredbe tudi možki brinejo; naj pokažejo, da jih je trdna volja, da se naš vseslovenski zavod ukrepi in razvije. Povsod bodimo energijski, kjer nas prepričanje k prenarredbam starega in obstoječega goni.

Moji nasveti zadevajo: 1) naméro Matice, 2) sostavo odbora, 3) delokrog zbora, in 4) splošno prenarredbo imenovanega zavoda.

Sedanji namen Matice je: „slovenskemu narodu pripomoči do prave omike;“ in sredstvo k dostigi tega namena je izdajanje knjig v slovenskem jeziku ali vsaj podpiranje njih izdaje (§. 1 pravil).

Nedoločena v tem §. je prvič „primernost“ teh knjig. Po skušnji, katero nam starejše društvo sv. Mohora podaja, moramo soditi, da Matičine knjige, konečno v svoji večini, ne smejo biti enakega sodržanja knjigam Mohorjevim; tedaj ne smejo biti za nevedoče ljudstvo pisane. Inače bi z društvom sv. Mohora naša Matica stopila v konkurenco — in to v slabo konkurenco — in eno društvo bi drugo le zaviralo. Takó moramo tedaj misliti — kakor so tudi Matice prvi ustanovitelji mislili — da mora ona pri svojem obrazovalnem delu le više, t. j. učenejšje kroge slov. naroda pred očmi imeti, da mora tedaj Matica više znanje, uzornejšje tvore slovensnosti (literature) gojiti in pospeševati. Da to zadačo Matice, v njenih pravilih nikjer izrečeno, tu povdarjam, k temu me silijo debate v odborovih sejah, kjer se še nikako ni pokazalo, da bi vsaj odborniki enakega menenja o pravi nameri Matice bili. Kakova pa in ravno ktera knjiga je narodu najbolj potrebna, tedaj v resnici „primerna“, o tem sme edini „veliki zbor“, kteremu so potrebe Slovencev najbolj znane, zaključevati, nikakor pa ne odbor sam.

Ali sedanji §. pravil, ki govori o Matičinem namenu, ima tudi nedostatkov v sebi, ki se morajo dopolniti. Gotovo je premalo, ako Matica samo eno vrsto duševnih proizvodov, namreč literaturo, goji in vzpituje; ona je tudi dolžna, ako jej je za „pravo omiko“ mar, vse odrastlike duševne

nasprotniki Slovencev tako delavni, kakor na Štajerskem. Treba toraj še precej za politično zrelost in omiko med narodom skrbeti, treba še podučevati, časopisje širiti in učiti. Treba tudi s škušnjo pokazati, da jim nemška večina noče tega dati, kar tirjajo za ohranitev in gojitev narodnosti, popolno narodnih šol itd. In če bodo štajerski Slovenci v politični zavednosti tako napredovali, kakor so letos, našlo jih bude Slovenstvo kot može na svojem mestu. Da bi rodoljubi delali le tudi drugod po Slovenskem! Taborji, časopisje in poštena agitacija patrijotov naj živé!

Malo število narodnih borivcev je zmanjšal še bolj s svojim odstopom gospod dr. Razlag, enoglasno izvoljeni slovenski poslanec v savinski dolini. Vzrok njegovega naglega odstopa nam je neznan. Obžalujemo pa, bodisi vzrok že važen ali ne važen, ta korak narodnega poverjenika, vzlasti za to, ker je bil storjen v tacem burnem času, ko je bilo mali pa pogumni slovenski manjšini take izvrstne duševne moči, kako jo ima dr. Razlag silno silno potreba.

Prihodnjič besedico o goriškem zboru.

Govori slov. poslancev v deželnih zborih.

I.

*Govori slovenskih poslancev v deželnem zboru v Gradcu zastran vpeljanja učnega slovenskega jezika v vinorejsko šolo v Mariboru. *)*

Govor dr. Vošnjaka: „V poročilo deželnega odbora je izrečen namen vinorejske šole: Naj se razširi umno vinstvo, kletno gospodarstvo, sadjereja itd. v spodnjem Štajerskem in naj se v tem podučujejo teoretično in praktično mladi ljudje posebno kmetijskega stanu v vinorejski šoli in tako rekoč popolnoma izobrazijo. Da se ta namen najbolj dosegne, da se namreč gospodarstveno znanje najbolj razširi med ljudstvo spodnje Štajerske, se od onih mladih ljudi, ki bodo hoteli v vinorejsko šolo hoditi, samo zahteva, da znajo to, kar se v ljudskih šolah in sicer v šolah s tremi razredi, kakoršne se navadno v spodnjem Štajerji nahajajo.

V ljudskih šolah se učenci učijo brati, pisati in računati, neki se tudi naučijo 200—300 nemških besed, ktere vendar zopet v kratkem pozabijo ker nimajo priložnosti jih rabiti. Ker se v vinorejsko šolo v Mariboru bodo prijemali le učenci 17 let stari, je celo naravno, da so ti že večidel onega pozabili, kar so se v ljudskih šolah naučili in zatorej bo se pri njih spet moralo pri abecedi začeti. Podučevati bi se izključivo le moralo v narodnem jeziku in ker je vinorejska šola za spodnje Štajersko, torej za slovensko ljudstvo spodnje Štajerske odločena, tirja že pravica, da mora biti učni jezik v vinorejski šoli tudi slovenski.

To zahteva tudi drugi ozir. V popolnoma vredjeni gospodarski ali poljedelski šoli v Krottenhofu je učni jezik nemški. Zavod je odločen za nemški del štajerskih prebivalcev; nič ne rečem proti temu, da je ta zavod celo nemški, da je lepše in popolnejše vredjen kakor vinorejska šola v Mariboru, ker je nemških prebivalcev na Štajerskem več, kakor slovenskih. Vinorejska šola v Mariboru pa je odločena za spodnje Štajersko, kjer se posebno slovensko ljudstvo peča z vinstvom; pravica torej zahteva, da kakor je v gospodarski šoli v Krottenhofu učni jezik nemški, naj bo v Mariboru slovenski.

Predlagam toraj naj se pristavi k temu oddelku konečni stavek: Učni jezik je slovenski.

G. Herman je o tej zadevi govoril tako-le: Škušnja uči in je tudi celo naravna stvar, da šole, posebno niže, obiskuje največ ljudi iz onega kraja, v katerem se nahajajo.

Predložena šola pa se naj napravi pri Mariboru tedaj celo za slovensko ljudstvo in posebno za kmetijski mladino. Ni tedaj nič bolj prostega, naravnega in samo po sebi razumljivega, kakor to, da je učni jezik oni jezik, ktereга govori ljudstvo, za ktero se ta šola snuje.

Iz odborovega poročila in iz govorov, ktere smo ravno čuli, se ven-

*) Važnejše govore iz kranjskega zбора prinesemo, kakor brž nam doidejo stenografična sporočila iz Ljubljane. Vred.

delavnosti enako podpirati, namreč umetnosti. Znanosti in umetnosti so nerazločive, so kakor avers in revers na denarjih, in samo malodušnost in kratkovidnost ju loči. Sem pripada v prvi vrsti godba, in Matica bi poleg knjig smela tudi muzikalije izdajati ali njih izdaje podpirati. Jaz vem za izvrstne napeve, ki leže nenatisnjeni v skladateljevih omarah, in ki ne morejo drugače brez izgube na dan, ako jim Matica ne pomaga. Taka pa bi bila tudi z drugimi umetnostimi.

Vse to pa je za pospeševanje „prave omike“ še premalo; ako si hoče Matica dobrih spisov pridobiti, mora si tudi svoje pisatelje vzgojevati. Kaj jej pomaga dobri namen, knjige izdajati, omiko razširjati, ako pisateljev ne podpira in drugih razširjateljev prave omike, umetnikov? Ne sluje li ravno Kranjska s svojimi samoukimi umetniki: slikarji, organisti itd. Ti bi podpirani od Matice, za narodovo čast in povzdigo s svojimi umotvori mogli ravno toliko, ako ne več storiti, kakor n. pr. „umetni zidar“. Slovenci bi mnogoteroga skladatelja, pisatelja, živopisca, podoboreznika, strojitelja itd. več imeli, ko bi svoje talentne glavice materialno podpirali. Kdo drugi neki nam hoče domačih umetnikov vzpiti, ako ne mi sami in to po zavodih za „omiko“, kakor je ravno Matica? Delajmo kakor previdni gospodarji! Ako hočemo dobrih knjig, tako rekoč pisateljskega sadja, vodimo in gojimo si jih tudi že z mladega, kakor mlada drevesca!

Po tirjanji narodne obrazovanosti, ktero si je Matica kakor zadačo naložila, mora Matica svoj delokrog na umetnosti — brez kterih spremstva so znanosti preglele in prepuste — razširiti, ter mora na vso moč tudi mlade pisatelje, umetnike in celo umetalna društva podpirati.

dar celo nasprotno kaže. Naravnost se je izreklo da nimamo pričakovati, da bi se tukaj gledalo na naše zahtevanje narodnih šol.

Namen vinorejske šole ne zahteva tujega jezika, temuč ga celo zametuje. Kako bi mogoče bilo, da bi slovenski mladenič tukaj mogel pri nemškem učenju se kaj naučiti? ker v ljudski šoli še se dozda, kakor je že rečeno, noben slovenski mladenič ni nemščine naučil, ker zven šole doma nima se s kom vaditi, ker se po vseh vaseh samo slovensko govori, in zato še ono malo nemških besed, kterih se je v šoli naučil, v kratkem zopet pozabi.

Po predloženem glavnem načrtu ne bo koristila vinstvena šola ljudstva spodnjega Štajerja, koristila bi mu vendar in mnogo koristila ako bi bil učni jezik slovenski. Obiskovali bi jo tedaj tudi lahko prebivalci mest in trgov, ker sini teh tudi govorijo in razumejo slovenski proti temu ko slovenski kmetijski sini ne razumejo nemški. O zmožnosti, urnosti kakega jezika, gospoda, pa nima odločevati niti deželni zbor, niti ministerstvo, naj menj pa nemška večina deželnega zbora. Kar se tiče literature in šolskih knjig, se bodo že priskrbele, tudi se že nahajajo in kar še ni, se bode storilo; ali kdo bi pisal knjige če se ne potrebujejo? Mora biti prej potreba, morajo se prej snovati šole, in potem bodo rodoljubi knjige tudi pisali in kar še Slovenci v tem nimajo, najdejo pri svojih sonarodih.

Znano je, da češka literatura ni zaostala za nemško, da je poljska literatura enaka nemški, in da so Jugoslovani imeli literaturo in jezik, ki je bil tako popoln, kakor stari grški. prej ko je nemški jezik začel biti jezik, in znano je, da imajo vsi Slovani skupaj naj večjo literaturo, in če se slovanskega jezika učijo, če se le enega narečja naučije, se tudi lahko naučijo drugih narečij in odpre se jim zemlja, na kateri biva 80 milijonov, zemlja, ki obseže pol Evrope, in ni jim treba iskati pri tujem ljudstvu svojega kruha.

Zdi se mi vendar, da se hočejo Slovenci ponemčiti, da se zato nemški jezik uvaja v šole. Na to sem že pri adresnem besedovanji odgovoril, da ta tirjatev ni prava in sem tudi vzroke povedal. Večina naroda je vsigdar za narodnost, kjer ni zapeljana. — Drugače tudi ne more biti.

Namen odborovega poročila gre do tega, da se vinorejska šola rabi kot orožje, po kterem se bo odpravljala narodnost. Ali je to praktično izvrševanje tako visoko cenjenega §. 19 osnovnih postav? Ali je to prosto polje, na kterem se vsi narodi morejo prosto razvijati, kakor se pravi v vaši adresi? To ni pot, po kterem bi se napravil mir. Če se zabrani vpeljanje slovenskega jezika kakor učnega, se bo to imelo za veliko brezozirnost, in bo imelo svoje nasledke. Vi delate proti vaši lastni koristi. Vi nam očitajte, če se mi drugam kamo oziram — Vi nas k temu silite! Gospoda moja, jaz bi vam lahko še nekaj povedal na vašo lastno srečo. Tu se ni mogoče porazumeti, kakor je že rečeno, ker vi nočete misliti na tuje okolščine, in ker vi, če dojdete v naš kraj, obiskujete samo ponemčena mesta, dežele pa ne poznate. V spodnjem Štajerskem se morebiti nahaja 1—2 procenta čistih Nemcev, 4—5 procentov ponemčenih Slovencev in 94 procentov trdih Slovencev. Pretežko je podučiti tako veliko množino; bilo pa bi pravično, ko bi se jej razjasnilo, in vsem razjasniti, traja predolgo. Mi se obračamo do pravice in višega razumljenja vlade in zahtevamo, da nam dojde na pomoč po eksekutivni poti. Po njihovem večnem komandiranji in grajanji, po njihovem smeha vrednem zahtevanju, po tem da hočejo vse najbolj vedeti in povsod biti kulturonošci, po njihovem vsiljenji jezika, so Nemci že tako daleč došli, da je vsi narodi črtijo, tako da se nemščina povsod nazaj riva in da je moralno celo zagospodinjila. V korist svojega naroda bi jaz takemu zahtevanju nasproti stopil in se vprašal: Kar meni ni prav, tega tudi nestorim drugemu narodu in kar je meni sveto, to tudi čislam pri drugih narodih.

Jaz podpiram predlog dr. Vošnjaka.

Dr. Prelog je o šolski zadevi tako govoril: Dr. Weiss pravi v knjigi „Ein treues Bild des Herzogthums Steiermark.“ — „Nekdaj je bil celi Štajar slovenski“ in to je celo mogoče in resnično, ker dokazov še se nahaja zadosti, ker še se dandanašnji nahajajo slovenska imena v zgornjem Štajerskem in v tukajšnji okolici. Po čem pa ste se že skoraj dve tretjini Štajerske ponemčile? Po ponemčevanju, in kteri so bili glavni pomočki ponemčevanja? Uradi in šole. Samo po tem, da se je v šole vpeljal nemški učni jezik, je bilo mogoče, če ravno počasu, napredovati v ponemčevanju. Zdaj se snuje spet šola v Mariboru in sicer: za najnižje stanove, t. j. za viničare in kmete doljne Štajerske, in spet se hoče v to šolo vpeljati nemški učni jezik, t. j. hoče se spet po tem pomočku dalje ponemčevati, da bi se tako cela dežela spremenila v nemško. Gospoda moja, tega pa vendar ne boste dosegli, ker slovenski narod je že zbujen, se čuti kakor slovenski in je ponosen na to, da je slovenski „ker Slovani imajo prihodnost!“

Če se v vinorejski šoli v Mariboru ne bode učilo v slovenskem jeziku se sini prostih ljudi ne bodo celo nič naučili. Slovenski kmetijski in viničarski sinovi, se v ljudskih šolah učijo le v svojem jeziku. Res pa je, kar je že dr. Vošnjak rekel, da če se ravno kakih sto nemških besed naučijo, jih vendar v kratkem spet pozabijo, ker nimajo priložnosti se v nemščini vaditi. Če pa bi se tudi v vse ljudske šole vpeljal nemški učni jezik, se ga vendar nobeden ne bi naučil, kar jaz iz lastne skušnje vem.

Ko sem jaz v ljudsko šolo hodil, se je vse v nemškem jeziku učilo, učitelj je bil trd Nemeč, učil nas sicer je, mi fantje vendar nismo razumeli njega, on pa nas ne. Učili smo se brati, pisati, rajtati in celo nemški katekizem na pamet, zastopili pa nismo niti besedice. Tri leta sem izgubil v tej šoli, naučil sem se sicer nekotiko brati, pisati in rajtati, nemščine vendar celo nič, še le tedaj, ko sem prišel v nemško mesto, sem se počasu naučil nemški. Slovensko ljudstvo se na deželi ne more naučiti nemškega jezika, če pa tedaj 17 let stari fantje, ki ne vedo nemški, dojdejo v celo nemško šolo, ne bodo nič zapopadli, kar se bo učilo in se zato tudi ne bodo mogli nič naučiti. Prvo leto bo tedaj za nje celo izgubljeno in potem še se le morebiti toliko naučijo, da bodo nekoliko nemške knjige razumeli. Če pa bi se

res slovenski fant prvo leto toliko naučil, da bi že drugo nemško učenje nekoliko zastopil, se vendar ne bo naučil toliko nemškega jezika, da bi razumel vse potrebne tehnične izraze, ker teh se ni mogoče naučiti v tako kratkem času, posebno ne za 17 let starega slovenskega fanta, ki je že privajen slovenskemu jeziku, in slovenski misliti.

V poročilu se dalje nahaja, da bi naj učence o tem, kar se je v vinorejski šoli naučil, tudi druge ljudi doma podučeval, kako se namreč to ali ono bolj in lože pride. Kako pa bo slovenski učenec to mogel storiti, če nemških izrazov, ktere se je v nemški šoli naučil ljudstvo ne bo razumelo? Slovenskih besed nima za svoj poduk, ker se je samo nemških naučil, kterih pa slovenski kmet ne razume, praktično bo mu morebiti znal kaj pokazati, razložiti pa mu nikdar ne bo mogel. Sploh je tedaj potrebno, da če se že hoče za Slovence v spodnji Štajarski kaj storiti, se mora vpeljati v vinorejsko šolo slovenski učni jezik, ker drugače smo prisiljeni reči: Za nas, za našo korist se noče nič storiti!

Po 19. §. tretji točki osnovnih postav se lahko zahteva, da se pri nas mora po vseh učilnicah učiti slovenski ne nemški. Tamo stoji: Vsakemu narodnemu plemenu se morajo dati potrebni pomočki, da se izomika v svojem jeziku, ne da bi bil prisiljen se učiti drugega deželnega jezika: Po tem paragrafu bi mi tedaj imeli pravico zahtevati, da se za nas celo napravi slovensko vseučilišče.

Mi vendar samo zahtevamo slovenski učni jezik v vinorejski šoli, ktera se bode napravila za vinorejce v spodnjem Štajerji, v kterem so več del ali skoraj vsi prebivalci Slovence, in ktero bodo tedaj več del samo Slovence obiskovali, če tedaj hočete da bo ta šola Slovcem kaj koristila, morate vpeljati slovenski učni jezik v to šolo.

Nočem dalje razvijati, kako daleko še bo to segalo, če se Slovcem ne bo celo nič dalo, če nas še nadalje ne bote hoteli pripoznati in spomeniti vas vendar moram na to, da se tudi na nas ozirate, da spoznate, da je slovensko ljudstvo v Štajarski postalo množica (faktor), s katero boste tudi morali rajtati.

Tudi jaz podpiram predlog g. dr. Vošnjaka.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 14. oktobra. [Izv. dop.] (Prvi občni zbor narodnega političnega društva; nekaj želj.) Vendar enkrat se je „društvo za brambo narodnih pravic“ oživilo toliko da bode imelo svoj prvi občni zbor, in to v saboto 17. t. m. zvečer ob 7. uri v dvorani narodne čitalnice ljubljanske. Vrsta razgovor bode vsled razposlanega vabila ta le: 1. sporočilo začasnega odbora, 2. Volitev odbornikov, 3. O zedinjenji slovenskih pokrajin v eno administrativno skupino, 4. o vpeljavi slovenskega jezika v šole in urade, 5. o volitvah za prihodnji mestni zbor. Izreči moram tukaj da je že res bil čas da je sklicalo to društvo, ki ima kakor se čuje že mnogo udov svoj prvi občni zbor, ter da prične svojo delavnost. Sitno je že videti kako se šopiri ter kviško nosi glavo nemškutarsko tako imenovano konstitucionelno društvo, kakor da bi ono edino bilo v Ljubljani in ono edino imelo kaj govoriti. Nesramne laži, da še enkrat ponavljam, nesramne laži ktere je ono v svoji zadnji seji hotelo raztresati, ter slepariti tako nevedoče svoje družbenike morajo nejevolno zbuditi pri vsakemu pošteno mislečemu človeku. Naj si bode nasprotno v svojih glavnih mislih, naj si prizadeva širiti nemškutarijo na Kranjskem, vendar moramo zahtevati da se poslužuje poštenega orožja, da ne laže po svojih govornikih na vsa usta, kar je dokazana stvar.

S takimi orodji kakor jih rabi „organ konstitucionelnega društva „Tagblatt“, s takimi lažmi ne bode društvo daleč prišlo. Gotovo mi spoštujemo poštenega nasprotnika, kdor nas pa hoče o tem podreti, da z lažjo slepari nevedne ljudi, tacega človeka moramo le obžalovati, da se je v svoji strasti tako izgubil, da je tako globoko zabredel.

Izreči moram tedaj tukaj nekaj želj, na ktere bi pozorno hotel storiti narodno politično društvo. Naj ono z možko besedo razjasni to kar se je govorilo na nasprotni strani posebno o vpeljavi slovenskega jezika v šole. Naj ono možko zavrne nesramne laži ktere so se izrekale v društvu ki se imenuje politično društvo, naj ono razjasni revni nemškutarski stan istih ki se hoté imenovati „konstitucionelne“ pa so največi nemškutarski starokopitneži kar se jih nahaja pod božjem solncem. Naj ono zapre široka usta društva, ktero bi tako rado igralo „oberhaus“ ter kritikovalo in skoraj vničevati hotelo sklepe deželnega zbora v tem da se laže kar je le mogoče. Naj ono pokaže z djanjem kaj je prav za prav ta napihajoča se žaba, ki bode od same nemškutarije skoraj počila, z eno besedo naj k dosedanjemu velikemu številu, udov pristopi še mnogo mnogo rodoljubov da se bode videlo očitno kolika razlika mora biti med nemškutarskim in narodnim društvom. Ne mudite se tedaj rodoljubi ter pristopajte obilno k novemu društvu.

Od Save. [Izv. dop.] Tujčeva roka je nas Slovence dokler smo še imeli roke križem zvezane časi na našo večo sramoto še gladila, ali zdaj, ko smo se zbudili in naše prirojene pravice zahtevamo, nas vedno bolj pritiska. Od vseh strani slišimo, kako se prosti narod obdeluje po krivih prerokih, kako se grde nesramne laži trosijo med neomikano ljudstvo.

Če se mačku na rep stopi, zarenči, ravno tako so zdaj nasprotniki naši srditi kakor gadje, zato, ko si je Slovence enkrat pogum vzel to tirjati, kar mu je od Boga dano, in kar mu pisane postave zagotavljajo. Naši nasprotniki se jezé nad tem, da mi Slovence na potu zavedanja krepko napredujemo, in da se pripravljamo njim dozdajno podložnost odpovedati. Gotovo je, da tista sleparija, ktera se je dozdej tako visoko čez Slovence vzdignila, bode skoro svoj konec vzela.

Dokaz, kako nemška ošabnost vsako krotko in pošteno gibanje slovenskega naroda s silo in strastjo zatreti namerava je sledeči dogodek.

Žavskega tabora se je tudi rudarska godba iz Hrastnika udeležila

Iz lastne volje, iz domoljubnega čutja so ti vrli možaki se odpravili tisto nedeljo na pot. Do četrte ure zjutraj so se bili vsi na delu v jami, ob osmih so pa že bili pripravljani na Zidanem mostu za sprejem premilih gostov, koji so se iz Ljubljane v tabor vozili. Na taboru je ta narodna godba večidel slovenske pesmi igrala, da je bilo veselje jih slišati. Drugo jutro ob 6. uri so bili ti možje zopet vsak na svojem delu. Nobeden ni tedaj službe zamudil, vse je bilo v redu. Ali vendar čez tri dni, ko se je sijajni izid tabora, kojega naši nasprotniki niso pričakovali, razglasil, in globoki vtis, kojega je ta shod na naš slovenski narod napravil, razznal, začela se je črna strast v tujčevih srcih kuhati in razlila se je tudi nad poštenimi godci Hrastniškega rudnika. Povedalo se jim je od strani upraviteljstva, da so se proti nemštvu pregrešili, in da si bodo tu za drugikrat zapamtili, je za vsakega godca, koji se je tabora vdeležil, bila kazen od 5 for., odločena, in ta kazen se bode od krvavega zaslužka tem revežem odtegnila. Nemška kultura je zopet pokazala, kaj bi slovenski narod vse trpeti mogel, ako bi privrženci te kulture vso oblast v naši domovini v svoje roke dobili. — Voljni trpijo ti krotki Slovence grdo krivico, vsaj smo že navajeni, da od tujcev malokdaj kaj dobrega imamo. Dobra svest, da se to žrtvo slovenskemu domoljubju in narodnemu napredku darovali jih zdaj tolaži in radi to kazen trpé za slovenski tabor. Kakor tem vrlim godcem, se tudi drugim godci, kteri so odvisni od naših nasprotnikov. Slovenski narod! vtisni si take dogodke v svoje srce da bodeš vedel kdo so tvoji prijatelji, kdo tvoji zatajralci. Tim več ko nas tujčeva peta pritiska, tim bolj se moramo na obrambo orožati. Le s pogumnim delovanjem bomo si rešili slovensko domovino iz tujčeve pете.

Iz Koroškega, 13. oktob. [Izv. dop.] Če se ne motim sem ravno v vašem časopisu enkrat bral, da imamo mi slovenski dopisniki navado, da navdušeno pripovedujemo, kako se tu in tam narodni duh budi, oživlja in širi, tako, da ko bi bilo res vse kakor pravimo, bi bil že ves buden, živ in razširjen, kakor bi ga slovenski pošten rodoljub le želel si. Od mene se nikar ne bojte, da bi preveč hvalil, kajti nimam kaj. Prepotoval sem precej koroških slovenskih pokrajin, pa raje in laglje bi jokal, kakor navdušeno govoril o tem slovenstvu in o tem narodnem napredku. Nisem rojen koroški Slovence, pa veselil sem se vendar prav srčno, ko sem v „Slov. Nar.“ bral, da bodo tukajšnji možje tabor napravili. Ko sem se pa tukaj malo ogledal in malo povprašal, nimam pa še o tem taborovanji, ki bi bilo imelo biti, pa ga ni bilo nič posebno dobre misli. Zdej ko zbora ni, bi tabor lahko bil, ker odpade vzrok prepovedi in so se priprave (dosti jih tako ni treba) že storile. Da je letni čas že pozen, to prave rodoljube nikakor ne bi imelo ustavljati, saj tudi vrle Primorce ne ustavlja. Ali zdi se, da si tukajšnji (nekteri vsaj) rodoljubi domišljajo, da je že nekaj, če so le tabor pripravljali in razznali. — Pa počakajmo do spomladi, morda bo potlej kaj. Meni bo veselje, če bom mogel na prsi trkati in reči: motil sem se nad njimi.

Kako je z ljudstvom? Menda v splošnosti nikjer na Slovenskem slabije. Gibljejo se trzaski okoličanje, gibljejo celo Goricanje, od vas iz Štajerja čujem le vesele glasove. Na Kranjskem je po deželi vsaj slovenstvo varno — tukaj pa vegetiramo. Če hočemo, in hoteti moramo, da se stvari zboljšajo, moramo iskati vzrokov te apatije, tega mrtvila in životarenja tje v en dan. Zakaj v deželnem zboru nimamo svojih poslancev? zakaj se narodnjega življenja, političnega gibanja nikjer kaj prida ne kaže? Kaj so res vsega naši nasprotniki krivi? Nasprotnike imajo tudi Štajerjci, Kranjci, Primorci. Ali rok križem ne drže! Organizirajo se, gibljejo se in delajo. Korošci pa ne, in koliko vendar, je premalo. Ne rečem, res je mnogo rodoljubov, res se menijo o tem in tem med sabo, beró tudi liste, ali da bi narodna društva snovali, da bi se organizirani pripravljali na kake prihodnje volitve, da bi pri vsaki priliki kmeta podučevali: tega sem malo videl. Kako pomagati? Združite se koroški rodoljubi, zbudite se in zedinite v politično društvo. Dela bi imelo tako društvo mnogo, hasnilo bi neizmerno! Organizacije je vam treba, da še enkrat ponavljam. Začeti se mora!

— Iz gornje Koroške. (Ilustracije za §. 19.) To so pojmi! — Kaj hočete Slovence še? Ali nimate že vse, kakor drugi narodi? Tako me je popraševal minile dni neki gospod okr. sodnik iz prav slovenskega okraja. Da, da, vse imamo, kar le srce poželi; samo, da nam celo v ljudske šole hočejo vrniti tuji jezik, da nas pogosto imenujejo slovenske neotesance in še huje, kar sem že denes na lastni ušesi slišal, da se v srednjih šolah pri nas na Koroškem (in tudi drugod) prav veliko za izobraževanje slovenskega jezika, kteri se na pr. na gimnaziji v Celovcu učí v 4. razredih po dve uri na teden, tako da morajo učenci po dve leti v enem in istem razredu tčati, da je še tu v 1. in 2. razredu za slovenski jezik učni jezik nemški, ker se uče Slovence in nekteri Nemci vkup, da se nam dajejo v slovenske vloge prav strmo gledajo, če ne še kaj več, da se pisma s slovenskimi napisi po gostilnicah zasmehujejo, da se naposled še kazen komu naloži, če tirja slov. odlok itd. itd. — Na to mi ugovarja, da nimamo književnega jezika (! jezikoslovec à la g. Nord!), da se Korošec in Kranjec — tudi ne zastopi (i tak jezikoslovec!) slovenske pridigarje na Koroškem, tudi g. Majar-ja ne! Da sem ga dobro zavrnil, to si morete misliti. Posebno pa sem povdarjal, kako napreduje družba sv. Mohora, ki šteje letos iz vseh slovenskih pokrajin že nad 10.400 družnikov. Na Koroškem pride na 95—96 duš, 1 družnik, in ti dobivajo ravno tiste knjige, kakor Slovence na Štirskem, Kranjskem itd. Ko bi jih ne zastopili, ali bi od leta do leta število družnikov naraščalo? (Vlani je prišel na 122 duš 1 drž.) Ali mislite, da bi kmet, ki mora v sedanjih časih vsaki krajcarček desetkrat pogledati, predno ga izda, tako meni nič tebi nič en gold, vsako leto za bukke pötrosil, kterih ne ume? In še le hlapec ali dekla?! In menda vsi ti le za to tako težko vsako leto bukev pričakujejo, ker jih — ne zastopijo! Tedaj ni na Koroškem samo kakih 5 ali 6 rogoviležev, kakor vi mislite, ki razumejo književni (kranjsko-hrvaškorski jezik!), temuč takih naštejejo že lahko tisoč in še — tisoč. — Pa kaj bodeš se pravil o našem pričkanji; menda že to zadosti, da konstatiram, kakošne pojme imajo nekteri (večina?) uradniki, ki žive med nami, da bi bili

za nas, da bi z nami v našem jeziku poslovali, da dokažem, kakih sporočil se je od takih nadjati, če poprašujejo više vlade po naših željah. Zatorej zbudim in oporavi se rode slovenski in izgovori sam po postavni poti svojo tirjatev, da hočeš, da te časté kot ne najzadnji, ne najslabejši narod avstrijski! Slovenska skupina, slovenska opravniža, slovenski uradi, slovenske šole — naše geslo, slovensko ime — naš ponos!

Iz Dunaja 15. okt. H. G. [Izv. dop.] — Toplo poletje je minilo in mrzka jesen (kteri se nemško pravi Herbst) se bliža in pokazuje svoje ostre neumljenosti, ministerska menitev se je bila pokazala in je zginila, Poljaki so bili zrasli, obe Pressi so bile zrohneli, Dunajčanje so se že tresli za svoje centralno mesto cislajtanizma, ob enem: mnogo se je že zgodilo, kar vam nisem pisal. Zdaj pak, ko se za dunajske žurnaliste, pivarnarske politikarje in tiste „per kafeti“ (kakor bi Prešeren djal v svoji ljubi gorenjsčini) bliža blaženi čas rajhsrata, mi ne da miru, da ne bi svoje drage rojake z veseljem ne nadlegoval, ki ga bom imel, ko bom zopet slovenske poslance na Dunaji v leseni hiši pred škotskimi vrati gledal z galerije od obličja do obličja. Tam doli v desni sredini v zadnji klopi bo dr. Tomanova lepa brada sedela; blizo njega bo zadovoljen sedel g. prof Barbo in vstal redno kedar bo Toman vstal, sicer pa predsedniku slovenskemu odpadencu nič hudega prizadjal; pred njima se bode postiral premili gosp. Svetec, ki bo skrbno poslušal pa nobene odgovoril, če se bo ministru Hasnerju zljubilo v zasmeh navajati, da bi se Slovenci še morda predznili univerzo tirjati; in gospod Pintar, ki ga nevedni dunajski žurnalisti patra zovejo, bo tukaj za Bukovinci in Tirolci oportunoval; in — — e kaj vse vprek bodo Slovanstvu in Sloveniji na čast in korist . . .

Stojmo! Morda pa ne bo tako. Poljaki so bili med tem doma. Tam so glasovali za resolucijo, ki ni posebno prijazna tacemu dualizmu, kakor ga zdaj imamo. Tam so čuli svojega moža dr. Smolko in druge katerim gospodarstvo Nemcev v rajhsratu ni bilo všeči. Poljaki bodo tedaj v rajhsratu drugi možje, kakor so bili. Kaj ko bi se torej tudi naši Slovenci na nagloma spremenili, ko bi Svetec več za ustavo ne sanjaril, ktere §. 19 okolo naših šol in okolo naših sodnij, kakor vi in vsi slov. listi povedujete vedno zastoj potuje, trka, pa se mu ne odpre; ko bi Toman nehal zaupati Herbstu in Giskri, da sta prava in iskrena prijatelja nas Slovencev! Bo, bo tako. V prvih sejah bode prišla ministerska naredba „izvenredna“ na Českem na vrsto. In gospoda Toman in Svetec se bosta s Poljaki vred vzdignila in bosta glasno pred vsem svetom in pred Bogom in pred Giskrom povedala svojo misel kot Slovana, povedala kakošna mora Avstrija biti, da tega ne bo treba kar je zdaj na Českem, povedala, da se Slovanje s papirnato svobodo ne damo zadovoljiti, da svojih pravic kot narodi ne damo za kako koncesijo, da se smemo civilno ženiti, da je v vsaki svobodi prvi del narodna svoboda in pravica samodoločbe itd. itd. Saj so gospodje izvedeni in stari politikarji in dobri, za našo dobro slovansko bodočnost vneti rodoljubi, torej bodo vse prav in dobro storili — menda.

Politični razgled.

Državni zbor je bil sklenil neko popravo tiskovne postave, ki je nekoliko menj ostra, kakor dosedanja. Ali ta postava še do danes ni sankcionirana, ker je menda liberalen g. Herbst ni predložil. Znano je, koliko je česko časopisje letos trpelo in kaže se, da se bode seglo še po družem slovenskem. Dozdaj ni noben liberalen dunajski list glasu povzdignil za to postavo, ker so se menda bali, da ne bi Čehom na dobro prišla. Zdaj se le, ko se Čehom usta zaprta, ko je „izjemno stanje“ in strogi gospod Koler v Pragi, vpije „N. fr. P.“ svoj quousque tandem (ne Catilini temuč) Herbstu in tiskovni postavi!

Iz Dunaja se poroča, da je deželni poslanec Steudel (kakor znano v svoji politiki federalist) povabljen bil k sodniji, da bi se opravičil zaradi prenapetosti pri ljudskem shodu v juliju, ki je sodil in zametaval pappeževo alokucijo in pri katerem je Steudel predsedoval.

„Wien. Abdpst.“ zatrjuje da so e. k. uradniki na Českem zvesti in jej vse moči žrtvujejo. Dunajski listi, ki bi radi vse uradnike odpravili ki nosijo česko ali slovansko ime, tega ne verujejo. Mi pa verujemo da so „vladi zvesti“. Popred so bili Bahu, potem Šmerlingu, potem Belkrediju, zdaj Giskri in — — komu bodo še zvesti predno bo konec sveta! Pri nas na Slovenskem imamo lepe eksemplare še prevzestih, ki več store, kakor je treba v nemškovanju.

Ker pišejo da od ministerskega prvosedništva odstopivšega Karla Auersperga brat Adolf noče tega mesta prevzeti, ugiblje se, da bi Giskra utegnil biti prvosednik.

Minister za Hrvaško bo, ako se pogodba v Pešti popolno dokonča, znani Josip Žuvič. Vsaj tako se iz dobro podučenih krogov iz Pešte poroča.

Odek peštanskega zbora, ki ima v rokah izdelavo načrta za postavo o ravnopravnosti nemagjarskih narodov na Ogrskem, bode začel 17. okt. meritorična posvetovanja. Pričakujejo se viharne seje. Slovanje in Romanje hočejo iz odbora stopiti, ako se za podlogo posvetovanja in sklepanje ne vzame Horvatov predlog.

Na Českem se bodo tista okrajna zastopništva, ki so prvosednike kateri od cesarja niso bili potrjeni zopet volila, razpustila in bo posloval ces. komisar.

Pržki uradni list prinaša določilo, kako morajo vojaki obnašati se pri zatiranju ljudskih hrupov.

Ker pogodba med Magjarsko in Hrvatsko nima prej veljave kot zakon, dokler se ne reši vprašanje, kam pripada Reka, poklicani so v Pešto (trije mažaronje) Žuvič, Šuhaj in prof Pejačević, da se še enkrat

posvetujejo z magjarskim odborom. Tudi v Reko se je telegrafovalo naj pošlje svojega poverjenika.

Poljska „Gazeta Narodova“ pravi, da je izjemni stan v Pragi živ dokaz slabosti sisteme nemške nadvlade, katero centralizem podpira.

Iz Carigrada se piše, da je storjena med kujezom Karlom v Romaniji in ruskim carom oska zveza. Po tej bi imela Rusija pomoči, da se romansko kraljestvo osnuje iz Valahije in Moldavije, pa tudi iz avstrijskega Erdeljskega, Bukovine in Besarabije. Romanija pa ima nasproti v vsem pomagati; dokler se oni namen doseže. Sosednji Slovanje bi imeli federativno zvezo stopiti z Romanijo pod ruskim vrhovnim varstvom.

Iz Pariza se piše, da hoče francoski cesar izdati manifest, v katerem hoče nekaj svoboščin narodu povrniti. Tudi se govori o neki karti, ki ima dokazati, da francoska ni bila od leta 1815. nikoli večja, kakor je zdaj.

Kako državno obliko bode imela Španija odslej, ko je kraljica spodená, ne more se še določiti iz raznih poročil, ktere iz Španije vsi časopisi prinašajo. Veliko upanja je, da bi se kraljestvo spremenilo v federativno republiko, kateri bi na čelu stal Prim, Serano in Olozaga. 15. oktobra so stopili Kortez (izbrani narodni poslanci) skupaj; ti imajo določiti prihodno osodo Španije. — Italiji in Prusiji je prekucija in prenarredba v Španiji, kakor se iz vsega vidi, prav po godi prišla; rayno narobe pa francoskem Napoleonu, ki je mislil Italijo in Španijo podse dobiti in „zvezo latinjskih narodov“, kar se je zdaj ravno narobe obrnilo, tako da bode imel francoski cesar ne samo v Prusiji sovražnika temuč tudi v Italiji in Španiji.

Razne novice.

(Slovstvene stvari.) „Nauk o telovadbi“. Prvi del te knjige kterega je še izdal bi med tem razpuščeni „Južni Sokol“, začel se je prodajati. Prevzelo je te knjige, ktere je skoraj poldrugo leto pokrival uradnijski prah, z drugo zapuščino „Južnega Sokola“ vred novo društvo „Sokolovo“, in misli nadaljevati delo, brž ko se bode kaj dosti razprodalo omenjenega prvega zvezka. Ta obsega (na 1³/₄ póle velike osmerke): „Proste vaje (Freiübungen) z nekterimi rednimi vajami (Ordnungsübungen)“. Po kratkem uvodu so najprej razložene „posebne vaje“ (z glavo, s trupom, z rokama, z nogama), in potem so popisane „nektere izmed prostih vaj“ v sledeči vrsti: a) vaje z rokama; b) z nogama; c) v napadu; č) s trupom; d) v oprtežleži; e) z medsebnim (vzajemno) podporo ali vaje, pri kterih se združijo po več telovadcev, po dva ali trije; sem spada tudi borba (Ringen); f) vaje v hoji; h) v tekanji; i) v poskoku (Hüpfen); j) v skakanji. Sestavil je bil gradivo najprej izurjeni prvosokol g. Viktor Koloreto, in sicer nemški, ker telovadske terminologije v slovenskem ni bilo; poslovenil je nemški spis g. Franjo Levstik, kterega sta v tem podpirala gg. Luka Svetec in prof. Vavru. Koliko težave je prizadevala ta prestava, tega se bode preveril vsak, kdor to knjigo pazljivo prečita, razvidno pa je najbolj iz tega, da je trebalo vsletnega čiščenja in premišljevanja, predno je bil rokopis za tisek prirejen. Pa kakor je bila težavna in ostra naloga, vendar je izvrstno rešena in v resnici se sme ponašati s tem delom slovenska literatura. Gotovo pa bode tudi dobro došlo vsem prijateljem telovadja in najbolj ustrezalo učiteljem ljudskih šol. Za praktično rabo priporoča se kujizica še posebno zaradi tega, ker ima pridjanih 50 prav ličnih podob v kamnotisku, s kterimi so nektere vaje zaradi boljšega in lažega razumljenja razjasnjene. Vnjanja oblika je prav lepa in okusna, cena pa po vsem tem gotovo prav nizka. En iztis velja 40 kr. Dobiva se knjiga v Ljubljani pri g. Ed. Hohnu, bukvarju na starem trgu in pri čitalničinem strežaji Tomažiču. Kdor si hoče naročiti kaj več iztisov skupaj, obrne se tudi lahko naravnost na odbor sokolov. Želeti je, da bi se ta knjiga razširila kar največ mogoče med ljudstvom in posebno med ukaželjno mladino.

* („Posel z Prahy“) pravi: „Skrbimo za obrtnijske in zemljedeljske šole, ustanavljajmo praktična društva, čitalnice in besede, kjer jih še ni, brigajmo se za razširjenje časopisov, podpirajmo literaturo in širimo med narodom omiko in kulturo ter ga ob enem podučujmo o naših pravicah. S tem delom se pečajmo med „izjemnim stanjem“. S tem bomo svoj materialen blagor poboljšali, podpirali in razširili in s tem ob ugodnejem času svoje pravice in svobodo, ki jo hočemo, dosegli“. Te zlate besede veljajo tudi nam Slovincem, da, morda nam je vestno izpolnjevanje tega sveta še živeje treba nego Čehom.

* (Sušno jesen in toplo zimo prorokuje) za letos znani prerok vremenski v Pragi Zajček.

* (Pri novi organizaciji na Kranjskem boje misli Giskra zdanjega prvega še mladega e. k. namestnijskega svetovalca knjeza Metternicha v „dobro zaslužen“ pokoj deti.

Društvo za brambo narodnih pravic

napravi svoj prvi občni zbor v saboto 17. dne t. m. zvečer ob 7. uri v čitalnični dvorani, v kterega se družbeniki uljudno vabijo.

Vrsta razgovorov:

1. Sporočilo začasnega odbora.
2. Volitev odbornikov.
3. O zedinjenji slovenskih pokrajin v eno administrativno skupino.
4. O vpeljavi slovenskega jezika v šolo in urade.
5. O volitvah za prihodnji mestni zbor.

Začasni odbor.

Dunajska borza od 16. oktobra.

5% metalike 57 fl. 25 kr.	Kreditne akcije 209 fl. 60 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 57 fl. 90	Londin 115 fl. 95 kr.
5% narod. posojilo 62 fl. — kr.	Srebro 113 fl. 50 kr.
1860 drž. posojilo 83 fl. 50 kr.	Cekini 5 fl. 52 ¹ / ₄ kr.
Akcije narod. banke 757 fl. — kr.	